

Handläggare
Monica Strandgren
Telefon: 08 508 33 426

Till
Utbildningsnämnden
2019-10-24

Detaljprojektering och start av upphandling för ombyggnation av hus A-E vid Enskede skola

Förvaltningens förslag till beslut

1. Utbildningsnämnden godkänner förvaltningens förslag att beställa tidigareläggande av detaljprojektering för hus A-E och start av upphandling för ombyggnationen av hus A-M vid Enskede skola till en kostnad om 10.8 mnkr.
2. Ärendet justeras omedelbart.

Lena Holmdahl
Utbildningsdirektör

Malin Eriksson
Avdelningschef

Sammanfattning

Utbildningsnämnden har tidigare fattat inriktningsbeslut för om- och tillbyggnation av Enskede skola. Underlag för genomförandebeslut är under framtagande. Om- och tillbyggnad förutsätter att skolan delevakueras. För att kunna möjliggöra delevakuering av Enskede skola så kostnadseffektivt som möjligt under byggtiden, föreslår förvaltningen att utbildningsnämnden godkänner tidigareläggande av detaljprojektering för hus A-E och start av upphandling för hus A-M så att Lindeskolans lokaler ska kunna nyttjas från hösten 2020 till dess att ombyggnationen av hus A-E är klar år 2022. Kostnaden för detaljprojektering och start av upphandling kommer att direktfaktureras om hela projektet avbryts. Kommande genomförandeärende kommer att visa på att investeringskostnaden har sänkts efter omtaget och förvaltningen gör därför bedömningen att risken att projektet avbryts har minskat även om risk fortfarande kvarstår.

Bakgrund

Den 22 november 2018 godkände utbildningsnämnden utbildningsförvaltningens genomförandeförslag för om- och

nybyggnad vid Enskede skola. Inför beslut i kommunstyrelsens ekonomiutskott fördes dialog med stadsledningskontoret och SISAB med anledning av den höga investeringskostnaden som ökat sedan inriktningsförslaget från cirka 218 mnkr till 327 mnkr. Detta innebar att investeringskostnaden per ny permanent elevplats hade ökat från 597 000 kr till 896 000 kr. Jämfört med liknande projekt som innehåller både kapacitetsökning och åtgärder för att åtgärda brister i befintliga lokaler, konstaterades att Enskede skola låg mycket högt. I dialogen framkom en möjlighet att sänka investeringskostnaden, genom att ompröva de delar av projektet som avsåg ny byggnad. Förvaltningen inkom därför med ett ärende om återtagande av genomförandebeslut den 21 februari 2019 och fick i uppdrag att återkomma med nytt förslag.

Detaljprojektering och start av upphandling ingår vanligtvis i nästa skede efter godkänt genomförandebeslut. I samband med omtaget av ny byggnad framkom dock en möjlighet att kunna delevakuera skolan, eftersom Lindeskolan får en överkapacitet från höstterminen 2020 fram till höstterminen 2022, som skulle kunna inrymma drygt hälften av Enskede skola. Då förvaltningen gör bedömningen att Lindeskolan är den mest kostnadseffektiva evakueringslösningen, samt att tidplanen inte får riskeras, föreslås att detaljprojektering för hus A-E och start av upphandling för hus A-M påbörjas så snart som möjligt.

Ombyggnationen av hus A-E, som ingick i samma genomförandeförslag har inte omarbetats, utan behållits i sin helhet från tidigare genomförandeförslag och möjligheten finns därför att gå direkt på detaljprojektering då den tidigare förslagshandlingen är oförändrad.

Ärendet

För att Enskede skola ska kunna delevakueras under ombyggnationen av hus A-E, har förvaltningen valt att nyttja Lindeskolans lokaler för de 18 klasser på Enskede skola som går i årskurs f-5. Lindeskolans lokaler friställs från hösten 2020 då Enskedefältets skola flyttar tillbaka efter två års evakuering, och har då en överkapacitet innan skolan har hunnit fyllas upp underifrån. Hösten 2020 öppnar Lindeskolan upp egen skolverksamhet genom att anta mellan två och tre förskoleklasser, efter behov enligt elevantalsprognos 2018. Därefter fylls skolan varje år på med en årskurs i tre paralleller till dess att skolan har nått sin fulla kapacitet. Då överkapaciteten således endast finns tillgänglig under en begränsad tid är det viktigt att detaljprojektering och start av upphandling för hus A-E startar parallellt med att ny

förslagshandling för Enskede skola tas fram för att tidplanen ska kunna fungera. Förvaltningen kommer att inkomma med nytt omarbetat genomförandeförslag för samtliga delar av Enskede skola under kvartal 1 år 2020.

Enskede gårds gymnasium har även utretts som en alternativ evakueringslösning. Eftersom dessa lokaler kommer att vara tillgängliga från höstterminen 2022, när SISAB:s underhållsprojekt beräknas vara klart, skulle denna lösning dock försena hela projektet då tidplanen är osäker. Detta skulle i sin tur medföra att tillkommande permanenta elevplatser saknas i området. Enskede gårds gymnasium är heller inte anpassad för yngre elever varpå kostnader för anpassningar hade tillkommit. Förvaltningen har valt att nyttja resurser i området för evakuering framför paviljongetablering på skolgården för att nyttja närliggande skolor på ett effektivt sätt samt för att hålla nere kostnaderna. Lindeskolan förordas därför som en mer ändamålsenlig samt kostnadseffektiv lösning framför Enskede gårds gymnasium.

Behovsanalys

Enskede skola har i dagsläget en kapacitet för matsalen om 670 elevplatser fördelat på fyra matlag. Köket klarar av att laga cirka 900 portioner. Eftersom skolans övriga funktioner har en kapacitet om cirka 936 elever, och skolan under flera år har stått inför byggprojekt i närtid, har förvaltningen under en längre tid valt att ta in fler elever än skolans lokaler klarar av för att uppfylla behovet av elevplatser i området. För att matsalen ska kunna inrymma skolans nuvarande elevantal krävs sex matlag, vilket innebär att eleverna måste börja äta lunch från cirka klockan 10:15 fram till 13:15. Förvaltningen har som utgångspunkt att aldrig planera skolor med fler än fyra matlag för att uppfylla Livsmedelsverkets samt funktionsprogrammets riktlinjer om minst 20 minuter vid sittande bord för eleverna. Det finns därför ett stort behov av att matsalen utökas så snart som möjligt då dagens matsituation skapar stor stress hos eleverna eftersom matsalen är underdimensionerad. När skolans elevantal ökas till 1038 elever behöver även köket verksamhetsanpassas för att kunna laga fler portioner. Det är därför fördelaktigt om utökning av kök och matsal sker vid samma tillfälle. Förvaltningen har tidigare utrett möjligheten att bygga ut hus A-E, men på grund av antikvariska krav, då byggnaden har den högsta kulturklassningen, har inte detta varit möjligt. Kapaciteten för kök och matsal behöver därför finnas i en fristående byggnad.

Enskede skola bedriver delar av sin verksamhet i lokaler placerade en bit från skolans område, s.k. satellitlokaler. Satellitlokalerna nyttjas för cirka 270 av skolans elever och står planstridigt, har tidsbegränsade bygglov samt är utspridda i området. Vissa av lokalerna är heller inte ändamålsenliga och i dåligt skick. Då skolans totala kapacitet inkluderar lokaler som står planstridigt samt har tidsbegränsade bygglov har skolan ett stort behov av fler permanenta elevplatser, för att inte riskera att området saknar elevplatser när lokalerna inte längre kan brukas.

Om skolan fortsättningsvis ska vara utspridd på flera lokaler skulle en av lokalerna behöva en detaljplaneändring för att få fortsätta bedriva skolverksamhet. För att byggloven för de av skolans lokaler som är begränsade av tidsbegränsat bygglov ska kunna förlängas, måste förvaltningen visa i avvecklingsplanen var och när den permanenta skolkapaciteten är planerad för verksamheten, om bygglovet ska kunna förlängas. Detta innebär att permanent kapacitet behöver säkerställas i närtid för att inte riskera att stå utan bygglov och tvingas avflytta från lokalerna. Staden skulle dessutom behöva investera i omfattande underhållsåtgärder och upprustningar av några av lokalerna, som sammantaget inte är ekonomiskt försvarbart jämfört med att samla funktionerna inom skoltomten.

Elevantalsprognosen från 2018 för Enskedeområdets skolor (Sturebyskolan, Enskede skola och Enskedefältets skola) visar på en elevantalsökning motsvarande drygt en parallell för åk 7-9, se tabell nedan. Till dess att detta behov kan tillgodoses av områdets egna skolor kommer Bäckahagens skola från och med höstterminen 2020 ta in en parallell för årskurs 7-9 utöver vad som behövs enligt prognosen för denna skola. Båda skolorna med högstadium i Enskedeområdet, Sturebyskolan och Enskede skola planeras att byggas ut med varsin parallell i högstadiet. Det kommer därför enligt prognos finnas en överkapacitet motsvarande en parallell i årskurs 7-9 i området när båda skolorna är utbyggda, cirka år 2024. Då kommer även den parallell på Bäckahagens skola som avlastar Enskede skola frigöras. Dessa två paralleller av extra kapacitet tillskapas för att kunna avveckla Örby skolas tillfälliga högstadium, som idag har två paralleller i tillfälliga lokaler i väntan på planerad permanent kapacitet i Enskede/Högdalen. Tidigare har möjligheten att bygga ett permanent högstadium på Örby skola utretts, men avfärdats på grund av en otillräcklig skoltomt utan möjligheter till utökning samt för små eller avsaknad av specialsalar.

Tabell 1; Elevantalsprognos 2018 för Sturebyskolan, Enskede skola samt Enskedefältets skola. Röda siffror indikerar kapacitetsunderskott, alltså färre elevplatser än vad som enligt prognos behövs

Åk	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	Kapacitet
0	258	268	249	245	249	254	265	276	288	274
1	271	257	267	249	246	253	256	265	275	274
2	272	276	264	273	257	257	261	263	272	274
3	283	272	278	266	276	262	260	264	265	274
4	257	268	259	262	251	260	247	245	248	280
5	266	262	269	265	269	260	267	254	253	280
6	255	240	235	241	236	240	232	237	226	280
7	265	275	264	273	269	261	252	246	253	240
8	228	262	273	262	271	268	259	251	244	240
9	237	228	261	271	261	270	267	258	250	240
	2593	2607	2619	2607	2585	2584	2565	2558	2573	2656

För att säkerställa att Enskede skola är det bästa alternativet för denna utbyggnation har även övriga skolor i närheten av Enskedeområdet utvärderats, bland annat Tallkrogens skola och Hammarbyskolan Södra. Tallkrogens skola erbjuder i dagsläget inte högstadium, utan är en treparallellig F-6-verksamhet. En utbyggnad av Tallkrogens skola med högstadium skulle innebära att elever valde att gå hela sin skolgång på skolan. Detta innebär att man skulle behöva bygga ut skolan med två paralleller för att kunna erbjuda eleverna att gå kvar, utöver den parallell som behövs för Enskedeområdets behov. Därmed skapas överkapacitet som skulle kosta förvaltningen extra hyra i många år. Skolan har dessutom tidigare utretts för möjligheten att tillskapa högstadium, vilket befunnits olämpligt. Hammarbyskolan Södra planeras redan i nuläget att byggas ut, med ett möjligt färdigställande tidigast år 2026. Denna skola är därför varken ett möjligt eller lämpligt alternativ till Enskede skolas utbyggnad, eftersom kapaciteteten skulle tillskapas för sent.

Pendlingsmönstret som finns i stadsdelsområdet idag, att elever väljer och accepteras till skolor norr om sin bostad, närmare innerstaden, förväntas avta framöver. Denna förändring i pendlingsmönstret omfattas inte av elevantalsprognosen, så trots att elevantalet ser ut att sjunka efter år 2022 görs bedömningen att behovet av denna extra parallell kvarstår.

Projektet omfattar därför en utökning med en parallell för årskurs 7-9 samt tillkommande permanent kapacitet om 275 elevplatser. Den totala permanenta kapacitetsökningen uppgår till cirka 365 permanenta skolplatser varav cirka 90 är ökad högstadietkapacitet

för årskurs 7-9 och resterande kapacitetsökning utgörs av permanent ersättning av tillfälliga lokaler. När projektet är klart kommer skolan att ha en permanent kapacitet för totalt 1038 elever fördelade på tre paralleller i årskurs f-6 och fem paralleller i årskurs 7-9. Om inte matsalen byggs ut saknas dock 266 elevplatser jämfört med dagsläget, vilket skulle leda till att skolans totala kapacitet skulle få skrivas ner och området skulle sakna ytterligare 266 elevplatser. Dessa elevplatser skulle då behöva tillskapas någon annanstans, eftersom området inte har denna överkapacitet. Detta bedöms vara avsevärt mer kostsamt än nuvarande projekt.

SISAB har behov av att underhålla hus A-E, men har väntat i flera år på att skolan ska verksamhetsanpassas så att man kan genomföra samtliga åtgärder vid samma tillfälle för att minimera störningar för verksamheten och genomföra åtgärderna så kostnadseffektivt som möjligt.

Ekonomi

Kostnaden för detaljprojektering och start av upphandling kommer att direktfaktureras om hela projektet avbryts. Om genomförandebeslut för Enskede skolas ny- och ombyggnation beviljas under första kvartalet 2020 kommer kostnaden istället att ingå i den totala hyresgrundande investeringskostnaden. Om inte detaljprojektering och start av upphandling kan starta snarast blir hela projektet försenat och annan evakueringslösning kommer att behövas då Lindeskolan behöver sin kapacitet för barnen i området. Projektet riskerar därför att fördyras vid tidsförskjutning om tillfällig paviljonglösning för att lösa evakueringen krävs.

Om projektet genomförs kommer skolans personalkostnader att minska med uppskattningsvis 2.5 mnkr då nuvarande lokalers placering i området kräver mer personal i omlopp än om lokalerna hade legat inom skoltomten. Detta eftersom lokalernas placering innebär att personal måste följa barnen till och från lokalerna för att säkerställa trafiksäkerheten.

Risker och osäkerhetsfaktorer

Bygglov har ännu inte erhållits för de bygglovspliktiga åtgärderna för hus A-E. Byggnaden är grönklassad med högsta kulturklassningen, vilket innebär fler begränsningar för ombyggnationer än andra oklassade byggnader. Eventuella överklaganden kan riskera att tidplanen för projektet försenas. Om ombyggnationen av Enskedefältets skola försenas kan tidplanen för

projektet försenas då Enskedefältets elever i dagsläget är evakuerade till Lindeskolan i väntan på att Enskedefältets skola ska bli klar. Om inte genomförandeförslaget för Enskede skola godkänns under kvartal 1 år 2020 kommer förvaltningen att ha förgäveskostnader för detaljprojektering och start av upphandling.

Kommande genomförandeärende kommer att visa på att investeringskostnaden har sänkts efter omtaget och förvaltningen gör därför bedömningen att risken att projektet avbryts har minskat, även om risk fortfarande kvarstår.

Kostnadsbesparingen handlar främst om att en mer kostnadseffektiv lösning för idrottsfunktionen har tagits fram, som bygger på att man inte längre sänker ner byggnaden under mark, samt att ett rörelserum har ersatt en av de planerade idrottssalarna. Förvaltningen har även gjort en grundlig behovsanalys och lokalinventering, som motiverar investeringen bättre än i tidigare genomförandeförslag. Genomförande förutsätter medgivande från kommunstyrelsens ekonomiutskott.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom avdelningen för ekonomi och styrning i samverkan med grundskoleavdelningen, SISAB och ett samordnande huvudskyddsombud.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Konsekvenser för barn och barnets rättigheter

Barns rätt till utbildning har varit styrande för projektet när det gäller att säkerställa att Enskede skola har permanent skolkapacitet som motsvarar elevantalsprognosen för området. Om inte byggstart kan påbörjas under höstterminen 2020 kommer skolan att stå utan fullständig evakueringslösning och projektet skjuts därför på framtiden då ombyggnationen av hus A-E bygger på att skolan är delevakuerad. Skolans nuvarande kapacitet kommer därför att behöva skrivas ner från nuvarande 936 elevplatser till 696 elevplatser i väntan på att evakueringen är säkerställd för projektet, alternativt behöver en kompletterande matsalspaviljong sättas upp med plats för 240 elever då matsalen idag endast har plats för 696 elever. Dessutom kommer hela området att sakna totalt 330 elevplatser de närmaste åren eftersom hela byggprojektet skjuts på framtiden. Barns rätt till utbildning skulle därför riskeras.

Barnkonventionens Artikel 24 tar upp barns rätt till bästa möjliga hälsa. Utifrån ett barnkonsekvensperspektiv skapar skolans utspridda lokaler ett trafiksäkerhetsproblem då yngre barn måste

korsa trafikerade vägar för att ta sig till respektive lokal. Lokalerna är dessutom för små för att inrymma äldre elever som klarar trafiksituationen bättre. Sammantaget skapar det även ekonomiska konsekvenser för skolan då alla transporter av små barn kräver mer personal i omlopp än om lokalerna hade varit placerade inom skoltomten. Detta får negativa konsekvenser för barnen då en större del av skolans elevpeng måste tas till personalkostnader.

En större del av barnens rast under en skoldag handlar om förflyttning mellan olika lokaler i området och barnkonventionens artikel 31 om rätten till lek och avkoppling uppfylls därmed inte i samma utsträckning som om skolan haft lokaler inom skoltomten. Om inte detaljprojektering och upphandling kan starta kommer projektet att bli försenat i flera år i väntan på annan evakueringslösning, vilket leder till att rätten till lek och avkoppling fortsatt påverkas negativt för barnen.

Eftersom skolans matsal inte är dimensionerad för de elever som befinner sig i tillfälliga lokaler i väntan på permanent kapacitet måste skolan ha fler matlag än vad som är godtagbart. Livsmedelsverkets samt funktionsprogrammets riktlinjer om att eleverna ska ha minst 20 minuter vid sittande bord uppfylls därför inte. Detta skulle, enligt vissa forskningsresultat samt i enlighet med hur förvaltningen resonerade när man tog fram funktionsprogrammet, kunna leda till att barnen får svårare att tillgodogöra sig undervisning, att barnen mår psykiskt dåligt, eller att skolverksamheten får svårare att främja barnens hälsa på kort och lång sikt eftersom matintaget måste göras under stor tidspress och barnen hinner därför inte få i sig tillräckligt med energi. Dessutom skulle en för tidig lunch respektive för sen lunch medföra att eleverna blir för hungriga och inte kan tillgodogöra sig undervisningen, och därmed riskera att inte uppfylla kunskapskraven. Om inte detaljprojektering och upphandling kan starta kommer projektet att bli försenat i flera år i väntan på annan evakueringslösning, vilket leder till att barnkonventionens artikel 31 barns rätt till vila samt artikel 24 barns rätt till bästa möjliga hälsa riskerar att inte uppfyllas då matintaget måste göras på kortare tid än vad skolan är dimensionerad för, vilket kan leda till stress för barnen.

Detaljprojektering och start av upphandling bedöms inte innebära vare sig några negativa konsekvenser för de elever som delevakueras till Lindeskolan eller för de elever som är kvar på skolan under byggtiden. Inte heller bedöms förslaget innebära några negativa konsekvenser för jämställdhet. Förvaltningen är medveten

om att arbetsmiljön för eleverna under byggtiden är påverkad, men gör ändå bedömningen att de positiva effekterna av projektet överväger.

Sammantaget gör förvaltningen bedömningen att det är för barns bästa att detaljprojektering för hus A-E och start av upphandling för hus A-M kan göras innan godkänt genomförandebeslut för att möjliggöra för delevakuering och för att säkerställa byggstart till sommaren 2020.

Förvaltningens förslag

Utbildningsförvaltningen föreslår att utbildningsnämnden godkänner förvaltningens förslag att beställa tidigareläggande av detaljprojektering för hus A-E och start av upphandling för ombyggnationen av hus A-M vid Enskede skola till en kostnad om 10.8 mnkr. Ärendet föreslås justeras omedelbart då beställning av detaljprojektering och upphandling behöver vara SISAB tillhanda snarast för att inte tidplanen ska riskeras.

Detaljprojektering och start av upphandling innan godkänt genomförandebeslut bedöms möjliggöra att projektets tidplan kan säkerställas med byggstart sommaren 2020 samt att Enskede skola kan delevakueras till Lindeskolan.

Bilagor

Offert från SISAB daterad 2019-09-03